

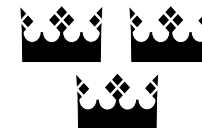
Förslag för bättre arbets- förmedling och rehabilitering

ALMEGA

2012

Proposition

Del 3

AlmeGas proposition 2012/ Del 3

Förslag för bättre arbetsförmedling och rehabilitering

Prop.
2012/3

I mars fick 143 000 personer sjukpenning, samtidigt konstaterade Arbetsförmedlingen att 396 000 var öppet arbetslösa eller inskrivna i någon typ av program. Det handlar om över 500 000 personer. Att människor som hamnar utanför arbetsmarknaden snabbt får tillgång till åtgärder som utgår från var och ens individuella förutsättningar är det bästa sättet att undvika långvariga utanförskap. Det gäller oavsett om det är långvarig sjukdom eller arbetslöshet som gjort att man står vid sidan om arbetsmarknaden.

Almega föreslår därför en allmän omställningsförsäkring där sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna slås samman till en försäkring. Detta kombineras med införandet av valfrihetssystem som gör det möjligt för människor att själva välja den utförare av rehabiliterings- eller arbetsförmedlingstjänster som passar de egna behoven bäst.

Privata aktörer spelar en viktig roll

Redan idag spelar privata utförare en viktig roll inom flera av Arbetsförmedlingens verksamhetsområden. En stor del av Arbetsförmedlingens tjänsteproduktion utförs idag av externa leverantörer – cirka 1 000 stycken, varav de flesta, cirka 800, finns inom området jobbcoachning.

Arbetsförmedlingens undersökning av kvaliteten hos jobbcoacherna visar att det allra flesta har positiva erfarenheter av de privata utförarnas tjänster. I Arbetsförmedlingens undersökning från februari 2011 uppgav 77 procent av deltagarna att de var ganska eller mycket nöjda med de externa coacherna. 79 procent anser att coachen har rätt kompetens för att hjälpa dem och 62 procent ansåg att coachningen i viss eller i mycket hög grad har ökat deras chanser att få ett arbete.

En undersökning som Försäkringskassan presenterade under 2010 visar också att privata utförare lyckas väl när det gäller att få långtidssjuk-skrivna i arbete (Socialförsäkringsrapport 2010:12). Försäkringskassan lät då företag och andra aktörer ta helhetsansvar för enskilda individer, och deras väg tillbaka till yrkeslivet. Försäkringskassans utvärdering av försöket visar att de slumpmässigt utvalda individer som fick stöd av en alternativ utförare hade 27 procent högre sannolikhet att vara med om ett ordentligt avstämningsmöte innan någon insats sattes in. En analys av vad som behövdes kom med andra ord före ostrukturerad handling. Sannolikheten för att en rehabiliteringsplan eller plan för återgång i arbete hade upprättats var 28 procent högre. Personerna som tilldelats en alternativ utförare hade också 40 procent högre sannolikhet att ha påbörjat en aktiv insats.

Att privata aktörer kan spela en viktig roll vad gäller omställning understryks även av det arbete som utförs inom ramen för arbetsmarknadens parters avtalade trygghetssystem. I statistiken från Trygghetsfonden TSL (arbetare inom den privata sektorn) framgår att närmare 80 procent är i arbete efter avslutad åtgärd. Motsvarande siffra för Arbetsförmedlingen är cirka 20 procent. En del av skillnaden kan bero

på att Arbetsförmedlingen arbetar med fler personer som har varit längre i utanförskap. Men TSL:s framgångsrika omställningsarbete bygger också på att företagen som säger upp personal ställer krav på den som ska hjälpa uppsagda och varslade att hitta nya jobb. Det finns med andra ord tydliga incitament för leverantören att hitta sysselsättning åt den som blivit uppsagd.

Dessa erfarenheter bekräftar bilden att flera aktörer inom såväl rehabilitering som arbetsförmedling skulle förbättra möjligheterna för människor att snabbt återkomma till arbetsmarknaden oavsett orsaken till utanförskapet. Genom att öppna för en mångfald aktörer inom arbetsförmedling och rehabilitering kan den kreativitet och entreprenörsanda som finns hos privata utförare användas för att hitta nya vägar och nya individanpassade lösningar för att hjälpa de som av någon anledning hamnat utanför arbetsmarknaden.

Tabell 1: Andel kompletterande utförare inom Arbetsförmedlingen			
Typ av tjänst till individ eller företag	Arbetsförmedlingen %	Kompletterande aktörer %	
Stöd till arbetssökande	70	30	
Förmedling av jobb	100	0	
Rehabilitering	20	80	
Arbetsmarknadsutbildning	0	100	

I tabellen ovan framgår andelen privata (kompletterande) utförare inom Arbetsförmedlingens olika verksamhetsområden. Som framgår utför förmedlingstjänsterna ett tydligt undantag från trenden att privata utförare

spelar en allt viktigare roll inom de tjänster Arbetsförmedlingen erbjuder. Arbetsförmedlingen fortsätter här att vara den enda aktören.

Det är viktigt att utvecklingen mot en större roll för de privata utförarna fortsätter, och att möjligheten för människor att göra egna aktiva val förstärks. Denna ambition att stärka valfriheten och därmed individanpassningen av tjänsterna, omfamnas även av Arbetsförmedlingen i myndighetens budgetunderlag för perioden 2012-2014. Samtidigt är det viktigt att de privata utförarnas roll även utsträcks till att omfatta de tjänsteområden där de idag inte har någon verksamhet.

Almeas förslag omfattar både lång- och kortsiktiga reformer för att förbättra arbetsförmedlingen och rehabiliteringen genom ökad mångfald inom tjänsterna.

Allmän omställningsförsäkring

För att människor som hamnar utanför arbetsmarknaden snabbt ska få tillgång till åtgärder som utgår från var och ens individuella förutsättningar, och på så sätt få så goda chanser som möjligt att snabbt återkomma till arbetsmarknaden, föreslår Almega att en allmän omställningsförsäkring införs. Förslaget innebär att sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen harmoniseras och kombineras i ett samlat system som hjälper människor tillbaka till arbetslivet oavsett orsak till utanförskapet. Förslaget innebär därmed även att arbetslöshetsförsäkringen blir obligatorisk.

Genom dagens system med en sjukförsäkring som omfattar alla, men en arbetslöshetsförsäkring som är frivillig och dessutom med olika

villkor och ersättningar beroende vilken a-kassa personen tillhör, tappas lätt fokus på det viktigaste, nämligen en fungerande omställning.

I dagens system hamnar fokus alltför ofta på diagnosen då den avgör ersättningsnivå och vem som ska betala för rehabiliteringsinsatser med mera. Orsaken till utanförskapet kan vara sjukdom eller arbetslöshet men är ofta en kombination där det är svårt att avgöra vad som är orsak och verkan. Med en gemensam försäkringslösning kan tonvikten tidigare läggas på vad som är rätt väg tillbaka till arbetsmarknaden.

Ett annat problem i dagens system är att inte alla omfattas. Frivilligheten i arbetslöshetsförsäkringen, men även kvalificerings- och arbetsvillkor i både sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna gör att många människor i praktiken exkluderas från trygghetssystemen. Det gäller exempelvis många personer med F-skattsedel och tidsbegränsade anställningar.

Ett system med en allmän omställningsförsäkring bör därför utformas på ett sådant sätt att fler inkluderas i systemen. Omställningsförsäkring måste även, till skillnad från dagens a-kassa, omfatta och underlätta för dem som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden eller nyligen avslutat studier. En stor del av dem som i dag uppstår kommunalt försörjningsstöd är i praktiken arbetslösa och många av dem är ungdomar som ännu inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Vi måste därför se över kvalificeringskraven till en ny omställningsförsäkring så att även dessa grupper vid behov får tillgång till mer effektiv och sammanhållen hjälp in på arbetsmarknaden. Detta kan exempelvis ske genom införandet av en grundnivå i försäkringen som omfattar alla, oavsett tidigare yrkesverksamhet.

En ny omställningsförsäkring ställer också krav på hur det praktiska om-

ställningsarbetet ska organiseras och utvecklas. I linje med de samman-
slagna sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna bör delar av Försäkrings-
kassan och Arbetsförmedlingen ombildas till en ny omställningsmyndighet. Denna myndighet skall då hantera individens rättigheter inom försäkringen, sköta utbetalningar och ställa upp krav, mäta kvalitet och kontrollera de utförare som verkställer omställningsarbetet.

Det praktiska omställningsarbetet skall utföras av olika aktörer inom ramen för ett valfrihetssystem liknande de som nu växer fram på allt fler välfärdsområden. Det kan röra sig om kvalificerade aktörer inom områden som medicinsk rehabilitering, arbetslivsinriktad rehabilitering, kompetenskartläggning, kompetensutveckling och matchning. Med ett sådant system kommer även omställningskedjor med flera olika aktörer, som har förmåga att erbjuda de försäkrade ett bra omställningsarbete, att växa fram.

Inför valfrihetssystem inom arbetsförmedling

Men även utan en allmän omställningsförsäkring kan mångfalden inom arbetsförmedling och rehabilitering stärkas genom en ökad användning av lagen om valfrihetssystem inom Arbetsförmedlingens verksamheter.

Valfrihetssystem, enligt LOV, tillämpas idag för jobbcoacher och etableringslotsar för nyanlända invandrare. Valfrihetssystem bör även utsträckas till att gälla exempelvis förmedlingstjänsterna, där Arbetsförmedlingens egen verksamhet idag har monopol. Almega föreslår därför att valfrihetssystem görs obligatoriska inom samtliga av Arbetsförmedlingens verksamhetsområden.

Vid ett införande av valfrihetssystem bör Arbetsförmedlingens roll som beställare av tjänsterna tydliggöras och separeras från den egna tjänste-
produktionen.

Arbetsförmedlingens roll som beställare av tjänsterna inom ett valfrihetssystem innebär att myndigheten skickar ut en förfrågan på de tjänster som ska omfattas av valfrihetssystemet, talar om vad de kommer att betala och sedan får alla leverantörer som uppfyller kraven konkurrera om uppdragen. Det betyder att alla som uppfyller kraven för tjänsteleverantörer sätts upp på en lista som den arbetssökande sedan kan välja från när hon eller han är i behov av exempelvis en coach- eller förmedlingstjänst.

Inom flera områden kommer Arbetsförmedlingen sannolikt att fortsätta vara en viktig aktör, på samma sätt som kommunerna fortsätter att vara viktiga leverantörer av äldreomsorg även efter införandet av valfrihetssystem. Detta ställer krav på konkurrensneutrala system som garanterar en likvärdig behandling av den egna verksamheten och privata aktörer.

Valfrihetssystem inom arbetsförmedlingens verksamheter skulle öka möjligheterna för människor att snabbt få stöd som passar var och ens individuella förutsättningar. En förutsättning är dock att Arbetsförmedlingen inte preciserar kraven på leverantörerna på ett sådant sätt att det inte ges utrymme för annat än det som Arbetsförmedlingen gör i sin egen verksamhet. Ett valfrihetssystem inom förmedlingstjänster bör utformas så att det öppnar upp möjligheten för små specialiserade aktörer att verka inom systemen och erbjuda spetskompetens vad gäller exempelvis vissa yrkesgruppers behov. En sådan utveckling skulle göra det lättare för människor att snabbt komma tillbaka i arbete.

Förslag till beslut

Att människor som hamnar utanför arbetsmarknaden snabbt får tillgång till åtgärder som utgår från var och ens individuella förutsättningar är det bästa sättet att undvika långa perioder i arbetslöshet.

Almega föreslår:

- Att valfrihetssystem, enligt LOV, blir obligatoriskt inom samtliga av Arbetsförmedlingens verksamhetsområden.
- Att sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna ligger till grund för en allmän omställningsförsäkring.
- Att delar av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ombildas till en omställningsmyndighet.

The logo for ALMEGA, featuring the word "ALMEGA" in a bold, orange, lowercase sans-serif font.

ALMEGA är Sveriges största arbetsgivar- och branschorganisation för tjänsteföretag. Vi är en förbundsgrupp som har cirka 10 000 medlemsföretag med sammanlagt 500 000 anställda. Medlemsföretagen representerar ett 60-tal branscher inom den svenska tjänstenäringen. Almega är den största förbundsgruppen inom Svenskt Näringsliv.

www.almega.se

